

Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana -hanke

Ohjausryhmän kokous 15.9.2015 klo 9-11

MUISTIO

Paikka: Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos, Unioninkatu 35

Osallistujat

Ari Tammi, Helsingin kaupunki, Osallisuus- ja neuvontayksikkö
Ari Tolvanen, Helsingin kaupunki, Kulttuurikeskus
Inari Penttilä, Helsingin kaupunki, Nuorisoasiainkeskus
Tero Santaoja, Helsingin kaupunki, Lähiöprojekti
Markus Vähä-Piikkiö, Vantaan kaupunki, Kuntalaispalvelut
Johanna Pellinen, Espoon kaupunki, Viestintäyksikkö
Inga Nyholm, valtiovarainministeriö
Laura Nurminen, oikeusministeriö
Outi Koskenniemi, SYKE
Hanna Dhalmann, ARA
Jussi Kulonpalo, Helsingin yliopisto
Maaria Linko, Avoin yliopisto
Pasi Mäenpää, HY Sosiaalitieteiden laitos
Harry Schulman, Helsingin yliopiston emeritusprofessori (pj)
Maija Faehnle, SYKE ja HY sosiaalitieteiden laitos (siht.)

Poissa

Timo Cantell, Helsingin kaupunki, tietokeskus
Heidi Pussila, Helsingin kaupunki, tietokeskus
Pekka Mustonen, Helsingin kaupunki, tietokeskus
Titta Reunanen, Helsingin kaupunki, Osallisuus- ja neuvontayksikkö
Reetta Sariola, Helsingin kaupunki, Kulttuurikeskus
Mervi Romppanen, Espoon kaupunki, Kaupunkisuunnittelukeskus
Pia Tasanko, Vantaan kaupunki
Sari Knuuti, Lahden kaupunki, Lahden seudun ympäristöpalvelut
Päivi Sieppi, Lahden kaupunki, Lahden seudun ympäristöpalvelut
Saara Vauramo, Lahden kaupunki, Lahden seudun ympäristöpalvelut
Timo Saarinen, ympäristöministeriö
Päivi Kurikka, Kuntaliitto
Tuija Toivola, Haaga-Helia
Mats Nylund, Arcada
Kari Oinonen, SYKE

Ohjelma

1. Mitä hankkeessa on tehty ja mitä tietoa on saatu?
2. Mitä seuraavaksi?
3. Seuraavat tilaisuudet

1. Mitä hankkeessa on tehty ja mitä tietoa on saatu?

Pasi ja Maija kertoivat tähänastisesta työstä ja saadusta tiedosta. Esitysdiaat täällä:

https://kaupunkiaktivismi.files.wordpress.com/2015/09/aktivismi_ohry22.pdf

Keskustelua:

Miten saada hallinto some-aikakaudelle?

- Tarvittaisiin **hyviä esimerkkejä sosiaalisen median käytöstä** hallinnossa avuksi mm. oivallusten herättämiseen siitä, että somen käyttö on **osa oikeaa työltä**
- Kun sähköposti tuli käyttöön, monet kokivat, että sähköposti vie aikaa oikealta työltä. Ehkä muutaman vuoden päästä nykyinen somen vieroksuminen hallinnon työvälineenä huvittaa samoin kuin nyt huvittaa sähköpostin alkuaikojen muistelu.
- Viranhaltijan näkökulmasta on usein helpompaa olla laittamatta jotain asiaa someen, koska jos laittaa, **tulee lisätyötä** asian käsittelyssä.
- Somen käyttö törmää **hallintokulttuuriin**. Ainakaan valtiovarainministeriössä kulttuuri ei tue avoimuutta. Viranhaltijat miettivät tarkkaan, mistä asioista voi itse avata keskustelua julkisesti ja onko heillä viranhaltijana valtuuksia sanoa jotain.
- Edelläkävijä löytää jumi-kohtia hallinnon sisällä. Kun tietotekniikkavastaava Helsingissä rakensi Saurille Twitter-yhteydet, kaupungin viestinnästä tuli varoitus.
- Helsingin kaupunki on ylpeä Saurista, mutta somen ottamista viranhaltijoiden työvälineeksi laajemmin kuitenkin vielä pelätään
- Vantaa ohjaa viranhaltijoita valitsemaan joko perinteisen linjan virallisine tiedottamisineen tai somen käytön – mutta jos someen menee, siellä on oltava todella aktiivinen, ”somesankari”. Kynnys ryhtyä suoraan superaktiiviksi on iso.
- Espoossa kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä piti Twitterin käyttöönottoa harkitessaan painavana hyötynä sitä, että kuntalaisten kysymyksiin vastaaminen avoimesti somessa **palvelee monia samalla kertaa** ja asiat voivat somesta **välittyä myös mediajulkisuuteen**
- Monia viranhaltijoita **jo kyllästyttää** puhe somesta ja viittaaminen Sauriin hyvänä esimerkkinä
- Somen käyttöä ei voi kategorisoida nuorempien viranhaltijoiden taidoksi, vanhemmissakin viranhaltijoissa on somea hyvin haltuun ottaneita

Aktivismien tukeminen rahoituksella

- Helsingin kulttuurikeskuksessa katsotaan avustusten jakamisessa ehdotusten **sisältöä** eikä sitä, onko hakijana yhdistys tai muu virallisesti järjestäytynyt toimija vai ei. Verottajan kanssa on

päästy sopimukseen, että myönnettäessä avustusta yksityishenkilölle avustus tulkitaan apurahaksi.

- Kaupunki pyrkii esim. Lähiöprojektissa rahoittamaan alueita tasapuolisesti, mutta **rahanhakuvalmiudet vaihtelevat alueittain**. Rahanhakuosaamista on suhteellisen paljon Itä-Helsingissä, jossa on pitkä perinne mm. Urban-rahoituksesta.
- **Moni ei tiedä rahanhakumahdollisuuksista**, vaikka valmiuksia hakemiseen muuten olisikin
- Yksi tapa parantaa tilannetta voisi olla tehdä **rahanhakumahdollisuuksista selkeä esite**, jota jaettaisiin kaikilla alueilla
- Helsingin kulttuurikeskus pyrkii avustuksillaan edistämään **paikallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä**. Aina hakijat eivät ole kovin innokkaita yhteistyöstä.
- Paikalliset liikkeet voivat haluta pitää etäisyyttä toisiin liikkeisiin, järjestöihin tai kaupunkiin
- Avustukseen liittyvä byrokratia voidaan kokea **niin vaivalloiseksi, että avustusta ei haluta**. Kallio Block Partyn järjestämisessä jätettiin avustus toissa vuonna tämän takia ottamatta.
- Suhtautuminen kaupungin avustukseen ja sen työläyteen on myös **asenne- ja ideologiakysymys**
- **Erilaisten toimijoiden runsaus on rikkaus**. Kaupungin olisi toivottavaa kohdella alueen erilaisia toimijoita tasapuolisesti.
- Kaupungin tukitoimien ja -perusteiden tarkistamista voisi auttaa **keskustelu, jossa paikalliset toimijat ja kaupunki kehittäisivät yhdessä ymmärrystä** toimijoiden välisen yhteistyön tarpeista ja esteistä ja oikeudenmukaisesta tasapuolisuuden tulkinnasta tukien kohdentamisessa. Tilaisuus keskustelulle voisi järjestyä esimerkiksi Kaupunkiaktivismityöpajassa.
- Tuen hankkiminen toiminnalle on mutkikkaampaa, jos toiminta ei osu selvästi jollekin tietylle hallinnon sektorille.

Aktivismit talouden voimavarana

- **Aktivismien merkitys yrittäjyyden ja liiketoiminnan kannalta** on avainasemassa, kun aktivismien mahdollistamisen ja tukemisen tarvetta perustellaan kaupunkien hallinnolle
- Tukikäytäntöjä ei ole suunniteltu kokonaisuutena aktivismien liiketoimintapotentiaalien kannalta. Helsingin kulttuurikeskukselta haki avustusta pienyritys, joka oli vuokrannut kioskin ja halusi järjestää sen luona somen avulla organisoitavia tapahtumia. Miten suhtautua pienyritykseen avustushakijana? Toimintatapaa tällaiseen ei vielä ole olemassa. Kyseisessä tapauksessa ratkaisua ei tarvinnut tehdä, koska hakemus tuli myöhässä.
- Kansalaisyhteiskunnan organisaatioita voidaan käyttää yksityisen taloudellisen edun tavoitteluun. Erään kaupunginosayhdistyksen hallituksessa valtaa käyttävät muualla asuvat henkilöt, jotka keskittyvät ajamaan alueella sijaitsevien omien yritystensä etua.

Aktivismien tyypittely

- Aktivismeja olisi hyödyllistä **tyypitellä sisältöjen mukaan**, mm. kaupunkisuunnitteluun, julkiseen ympäristöön, palveluihin jne. kohdistuvat aktivismit
- Tällainen jaottelu on työn alla. Kaupunkiaktivismit-blogin Aktivismeja -sivulla käytetyssä jaottelussa on myös ajatusta tähän suuntaan.
- *Ohjausryhmäläisen täydennys sähköpostilla kokouksen jälkeen*: Aktivismien tyypittelyssä voisi

olla myös **pseudo/näennäistoiminta**. Esimerkiksi Kansallismuseon viimetingan tarjous Töölön kaupunkiviljelijöille tulla päättyvänä kesänä ilmaiseksi kaupunkiviljelemään pihalle kuulosti viherpesun kaltaiselta imagotoiminnalta. Kaikkien vakiintuneiden instituutioiden motiivi ei välttämättä liity mitenkään varsinaiseen aktivismiin, kunhan koetaan että jokaisen aikaansa seuraavan laitoksen on näytettävä tässä suhteessa muodikkaalta ja on mahdollisuus saada halvalla mainosta neljänneltä sektorilta. Määritelmällisesti tällainen ei ole varmaankaan aktivismia, mutta olisi hyvä tuoda näkyväksi vaikkapa vaativuus- ja vaikuttavuusjanoilla.

Kolmannen ja neljännen sektorin piirteet (dia 22)

- Dian jaottelu on vähän kuin "tyypillinen mies ja nainen" - stereotypia - liekö mikään yksittäinen tapaus juuri tämän mukainen
- Tästä **vahvastikin poikkeavia esimerkkejä riittää**. Joitakin järjestöjä luonnehtivat tässä esitetyt 4. sektorin piirteet paremmin kuin kolmannen. Moni tässä mainittu 4. sektorin piirre on leimallinen 4. sektorille, mutta järjestötkin omaksuvat niitä säilyttääkseen elinvoimansa.
- Järjestötkin usein käyttävät somea > **somen roolin** esittäminen kaipaa uudelleenmuotoilua
- Moni 4. sektorin aktiviteetti ei olisi mahdollinen ilman 3. sektoria
- Tällaisilla pelkistyksillä on puutteellisuuksineen kuitenkin paikkansa, tuovat **oivalluksia** ainakin joillekin
- Voiko sanoa jotakin näiden sektorien toimijoiden **politisoituneisuudesta**? On niin politisoituneita järjestöjä kuin politisoituneita 4. sektorin aktivismejakin. Someryhmänä toimivassa aktivismissa poliittisuus voi olla piilotetumpaa, esim. ei välttämättä näy, miksi ryhmä on perustettu ja ketkä sitä moderoivat.
- Paikallisten järjestöjen kautta voidaan **kierrättää rahaa**, somepohjaisilla aktivismeilla ei ole vastaavaa taloushallintoa
- **Vähäväkisillä alueilla voi olla työstä saada edes yksi aktiivinen ryhmä kokoon** ja usein se on järjestäytyneenä järjestöksi. Tällaisilla alueilla avustus paikalliselle järjestölle on auttanut saamaan järjestötoimintaan uutta eloa ja se on tuonut mukanaan muutakin aktiivisuutta.
- Paikallisiin järjestöihin niihin kertyy paikallista **hiljaista tietoa**, someaktivismeissa taas tieto kertyy... foorumin ylläpitäjille?
- Kansalaistoiminnan luonne on myös **sukupolviaisia**. Nykyisin 4. sektorin toimijat ovat tyypillisesti nuorempia > tämä muuttuu ajan myötä
- Kuvausta voisi **kehittää nelikentäksi** esim. hahmottaa dynaamisuuden, aktiivisuuden, arvoperustan ym. suhteen erityyppisiä 3. ja 4. sektorin toimijoita
- Pahimmillaan tällaiset aiheuttavat varjonyrkkeilyä ja toisten teilaamista. Tärkeää on saada kumpikin sektori **kuvattua rehellisesti**.
- 4. sektorista puhuminen **ei saa johtaa 3. sektorin näkemiseen vähempiarvoisena**. Kummallakin on paikkansa, 3. sektorin erityisarvona mm. pitkäjänteisyys
- *Ohjausryhmäläisen täydennys sähköpostilla kokouksen jälkeen*: Pitkäjänteisen tiedon kertymisen puutetta voitaisiin pop-up-toiminnassa paikata helposti käyttöön saatavilla ja ymmärrettävillä datoilla, jos ei aivan avoimilla niin ainakin googlaamista laadukkaammilla. Neljännellä sektorilla ei usein ole rahkeita etsiä tutkimusjulkaisuja, vaan se tarvitsee sähköisiä palveluja tiedonsaantiin. Esimerkkitapauksena voisi olla julkisen palvelupisteen lakkautusuhka, jossa aktivistit tarvitsevat viranomaisten esittämien lukemien varmistuksia, vaihtoehtoisia

aineistoja jne. Muutoin aktivismi tulkitaan helposti muutosvastarinnaksi. Viranomaisten tulisi avata tietolähteet muidenkin analysoitaviksi kuin maksettujen konsulttien, joiden selvityksiä kuitenkin saatetaan ohjata tahtomattaankin työssä tiettyyn suuntaan.

Nuorisoasiainkeskus edelläkävijävirastona

- Helsingin nuorisoasiainkeskuksella on edistyksellisiä käytäntöjä kuten pitkälle mietitty Ruuti-järjestelmä
- Nuorisoasiainkeskus voi **toimia vapaammin** kuin moni muu virasto, koska sillä on vain vähän lakisääteisiä tehtäviä
- Ruuti ja muut olemassa olevat hyvät kuntalaislähtöisyyden käytännöt **voivat silti auttaa hallinnon muita tahoja** löytämään tapoja edistää osaltaan kuntalaislähtöisyyden toteutumista hallinnossa läpäisevästi. Hyviä käytäntöjä kannattaisi viestiä eteenpäin.
- Pyrkimykset tukea kuntalaisten aktiivisuutta ovat **törmänneet hallinnon sektoroituneisuuteen** esimerkiksi talonvaltaustilanteissa, joissa nuorisoasiainkeskus on nuorten valtaajien puolella ja tilakeskus huolehtii tiukasti tehtävästään tiloista vastaamisessa
- Hallinnossa yleisemmin on vielä vallalla kuntalaisten ajattelu **kohteena ennemmin kuin voimavarana**. Voimavaranäkökulma voi havainnollistua esimerkiksi kun kuntalaiset tuovat hallinnolle sen kaipaamia paikallisia kontakteja. Helsingissä taidelaitokset kaipaavat kontakteja pyrkiessään jalkautumaan kaupunginisiin.

2. Mitä seuraavaksi?

Kaupunkiaktivismi-työpaja Laiturilla 17.11. klo 9–12

- Teemoiksi on tähän mennessä hahmottunut **kaupunkisuunnittelu ja avoin data**. Näiden valmisteltu on etenemässä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.
- Tämän kokouksen keskustelun pohjalta hahmottuu, että kolmantena teemana olisi hyödyllistä käsitellä **sosiaalista mediaa** ja ottaa Espoon kaupunki päätoimijaksi siinä
- Hankkeen tutkijat tarttuvat some-teeman valmisteluun Espoon kanssa

Kaupunkiaktivismi-kurssi

- Maaria Linko Helsingin yliopiston Avoimesta yliopistosta järjestää kesän 2016 opetusohjelmassa Kaupunkiaktivismi-hankkeeseen kuuluvan kurssin
- Kurssitöissä opiskelijat tuottavat tietoa yhdessä aktivistien kanssa. Maarialle voi mieluusti kertoa ideoita, **mihin aktivismiesimerkkeihin opiskelijat esimerkiksi voisi ohjata tarttumaan** ja minkä muotoiset tulokset kurssilta olisivat hyödyllisimpiä.

Tulosten esittely 2016

- Tuloksia olisi hyvä saada **esiteltyä laajasti** niin hallinnon toimijoille, aktivisteille kuin muillekin
- KatuMetro-ohjelman tilaisuudet tarjoavat osaltaan esittelymahdollisuuksia
- Seuraavassa ohjausryhmäkokouksessa tammikuussa 2016 suunnitellaan tulosten esittelyä eteenpäin

3. Seuraavat tilaisuudet

- Neljäs sektori kuntien kumppanina -työpaja Demokratiapäivänä 13.10. kuntatalolla www.kunnat.net/demokratiapaiva
- Kaupunkiaktivismi-työpaja Laiturilla 17.11. klo 9–12
- Seuraava ohjausryhmän kokous 14.1. 2016 klo 13-15